

номічному світовому устрою, як-от Японія чи Росія).

Відповідно політика, яка прагне до адекватнішого наближення до реальності, має здійснюватися за ускладненими схемами, тобто бути багатовимірною.

Включення України до світової економічної та політичної систем і глобалізаційних процесів, а також проведення політики модернізації в зовнішньому вимірі можливе у трьох основних варіантах:

1) через *євразійську геополітичну модель* (реінтеграційні проекти, Митний союз тощо);

2) через *європейську інтеграцію* (включаючи демократичні та соціально-економічні перетворення);

3) завдяки *самостійному просуванню на глобальні ринки* та пошуку власного місця у світовому поділі праці, виходячи з наявних можливостей та ресурсів.

Проте від першого шляху Україна відмовилася ще на початку 1990-х, проголосивши незалежність. Третій сценарій геополітичного самовизначення Української держави просто неможливий, з огляду на недостатнє економічне підґрунтя, брак суспільної єдності та політичний розлад усередині самого соціуму. Крім того, Україна в цьому разі не мала б жодної підтримки провідних світових гравців. Тож *найоптимальнішим для України продовжує залишатися варіант європейської інтеграції*.

Водночас із пріоритетним європейським виміром зовнішньої стратегії важливими для України є взаємини з глобальними стратегічними партнерами – США, РФ (причому на основі поваги до принципів міжнародного права, суверенітету й національних інтересів обох сторін), КНР та розгортання активних дій на східному напрямі. Останній є доволі ці-

кавим з точки зору: економічного та інвестиційного потенціалу (Південна Азія та Азійсько-Тихоокеанський регіон); енергетичних і геополітичних інтересів (Центральна Азія та Близький Схід); співробітництва в багатьох практичних галузях, як-от: безпекова сфера, нелегальна міграція, формування нової системи транспортних комунікацій, диверсифікація джерел енергопостачання (Чорноморсько-Каспійський регіон).

Фактично автори доповіді дійшли висновку, що в сучасних умовах глобальної та регіональної конкуренції Україна для відновлення суб'єктності на міжнародній арені повинна послідовно розбудовувати нову, багатовимірну та диференційовану, систему відносин із ключовими міжнародними акторами та країнами-сусідами, виходячи з її національних інтересів.

Підготувала Лариса АНАТОЛЕНКО.

18

Удари долі буферної зони

Юлія ЦИРФА

Про шалений кількамісячний ажіотаж навколо питання можливості/неможливості парафування Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом уже можна забути й розпочати перейматися питаннями нових, технічно-часових умов. Адже 19 грудня 2011 року по завершенні XV саміту Україна–ЄС переговірники дійшли спільного розуміння лише щодо повного тексту Угоди про асоціацію, яка й визначить майбутню договірно-правову основу їхніх відносин. «Наразі відкрито шлях для технічної підготовки остаточної консолідованої версії угоди, в тому числі, в частині глибокої та всеохопної зони вільної торгівлі, з метою її якнайшвидшого парафування» – йдеться в Спільній заяві, оприлюдненій за підсумками саміту.

«Сьогодні ми підійшли до завершення роботи над текстом Угоди про асоціацію та переходу до етапу її підготовки до підписання і подальшої імплементації», – зазначив Президент України Віктор Янукович, додавши, що йдеться про документ, який закладає основи для політичної асоціації та економічної інтеграції України з ЄС.

За його словами, Угода про асоціацію стане ключовим інструментом реалізації євроінтеграційного курсу нашої держави, який базується на чіткому європейському виборі українського народу та закріпленій нормами національного законодавства. Однак стратегічною метою для Києва залишається запровадження безвізового режиму з ЄС, а ключовим завданням на нинішньому етапі – забезпечення виконання Плану дій щодо лібералізації візового режиму для України.

«Думаю, що сьогодні ми можемо скріпити печаткою цей вибір, поставити перед собою спільні довгострокові цілі та наблизити Україну до Європи вже на конкретних напрямках», – зазначив Голова Європейської Комісії Жозе Мануель Баррозу, наголосивши, що XV саміт Україна–ЄС

є доброю нагодою для затвердження європейських прагнень України. Водночас Голова Єврокомісії наголосив, що Брюссель наразі особливо цікавить тверда налаштованість на забезпечення принципів верховенства права та поваги до фундаментальних цінностей, а також їх постійного впровадження в Україні. Тому навіть рекомендація парафувати Угоду про асоціацію «якнайшвидше» не може врятувати нашу державу за відсутності обов'язкового дотримання міжнародних норм і стандартів та інтенсивної демократизації українського суспільства. «Такі принципи закладено у програмі «Східного партнерства», тож ці цінності мають вирішальне значення у зближенні України та ЄС. Вони також неабияк впливають на подальший динамічний розвиток України як конкурентоспроможної держави», – підкреслив Голова Ради Європи Герман ван Ромпей, виступаючи на пресконференції по завершенні саміту.

За його словами, відчуття того, що демократичні процеси в Україні гальмуються, є серйозним чинником, який непокоїть ЄС. Було зазначено застосування політично

вмотивованої юстиції, як-от у справі экс-прем'єра Юлії Тимошенко, загрози існуванню свободи преси і зібрань. «Недоліки треба усувати», – зауважив Голова РЕ. Тому парламентські вибори в Україні 2012 року стануть «лакмусовим папірцем» у дотриманні демократичних принципів, адже проведення цих виборів підтвердить, якою мірою важливими є зобов'язання з боку керівництва України створити належні умови для всіх учасників. Можна припустити, що саме в такий спосіб тестуватиметься й схвалений ЄС Закон «Про вибори народних депутатів України» (від 17 листопада 2011 року. – Ред.).

«Дотримання Україною принципів поваги до спільних цінностей та верховенства права буде дуже важливим у визначенні темпів політичної асоціації та економічної інтеграції України в ЄС, у тому числі в контексті укладення Угоди про асоціацію та її подальшої імплементації» – йдеться у Спільній заяві. Тож упевненість у тому, що наша держава, як і кожна європейська країна, може претендувати на членство в ЄС за умов досягнення необхідних критеріїв, закріплених в основоположному Договорі

Голова Ради Європи Герман ван Ромпей, Президент України Віктор Янукович та Голова Єврокомісії Жозе Мануель Баррозу (зліва направо) під час засідання саміту Україна—ЄС

про Європейський Союз, поки що передчасна. Так само, як і заяви українських високопосадовців про те, що Угоду про асоціацію буде парафровано вже протягом наступних півтора-двох місяців. Адже про це протягом «півтора-двох місяців» говорили й раніше, а зрештою виявилось, що двосторонні переговори щодо угоди було завершено лише на саміті, а не під час останнього раунду політичних консультацій між Україною і ЄС 27 жовтня 2011 року.

Тож допоки маємо сподіватися на реалізацію інших пунктів Спільної заяви щодо виняткової важливості подальших зусиль із покращення бізнес-клімату в Україні; вирішення міжнародних і регіональних питань, які становлять спільний інтерес, зокрема щодо відносин із Білоруссю та Росією; щодо процесу придністровського врегулювання у світлі нещодавнього відновлення офіційних переговорів у форматі «5+2» (Росія, Україна, ОБСЄ – посередники; США, ЄС – спостерігачі + Молдова і Придністров'я – сторони конфлікту).

Важливою складовою співробітництва України з ЄС було також визнано питання зміцнення енергетичної безпеки Європи. «Ми продовжуємо модернізацію газотранспортної системи України за підтримки ЄС та європейських фінансових інституцій», – зазначив Президент України Віктор Янукович. У свою чергу, Голова Єврокомісії наголосив, що європейські інституції сьогодні готові надавати підтримку Україні в модернізації транзитної системи, використовуючи для цієї мети й фінансові установи, а також висловив сподівання, що така діяльність провадитиметься згідно з європейськими принципами.

У цьому контексті Віктор Янукович нагадав, що Україна очікує від Європейського Союзу та Росії відповіді щодо створення газотранспортного консорціуму, після чого Україна зможе взяти на себе зобов'язання з прокачування гарантованих об'ємів газу та збереження в належному стані своєї унікальної газотранспортної

системи. «Що стосується відносин України з Європейським енергетичним співтовариством, ми прийняли ті умови, які передбачені цією структурою. Але, на жаль, з боку співтовариства ці умови порушуються. Порушуються інтереси України», – сказав Президент. За його словами, коли приймається рішення про будівництво «Південного потоку» чи газових сховищ у Сербії, «це наштовхує на думку, що фактично українська ГТС девальвує в своїй значущості – й економічній, і політичній».

Сюди ж можна віднести й переговори стосовно ціни на російський газ: за словами Президента, вони відбуваються доволі важко, проте вимоги України до Росії є досить чіткими й зрозумілими. Було вкотре наголошено, що після підписання газової угоди в 2009 році Україна «отримала найвищу ціну на газ серед європейських країн». «І сьогодні, незважаючи на те, що працює так звана харківська знижка на 100 доларів за тисячу кубічних метрів палива, наша держава платить найбільшу ціну на газ, порівняно з іншими країнами та державами-членами ЄС. Цей тягар для нас є вкрай важким», – зауважив Віктор Янукович. Україну вочевидь штовхають до чіткої схеми «ЗВТ СНД → МС → ЄЕП → Євразійський союз». Тим паче, що багаторічні проблемні переговори стосовно торгівлі з СНД успішно й блискавично завершилися саме тоді, коли між Києвом і Брюсселем відбулося «похолодання», а вже майже готова Угода про асоціацію, яка передбачала створення зони вільної торгівлі з ЄС, опинилася під загрозою політичних перипетій, відсутності демократизації суспільства та упередженості правосуддя в Україні. Тож наскільки реальними є прогнози щодо швидкого парафування Угоди про асоціацію з ЄС – невідомо, адже останній продовжуватиме уважно стежити за реформами в Україні й судовим процесом над Юлією Тимошенко, і тільки по завершенні всіх «трансформацій» наша держава зможе сподіватися на щось конкрет-

не. Отже, Київ знову опинився перед геополітичним вибором... ускладненим енергетичним, економічним і соціальним чинниками.

Скільки ще витримувати удари долі буферної зони? Її шпиняють, а вона... Буф-ф-ф-ф!

Фото Миколи БІЛОКОПИТОВА.

«Газпром» тисне

Виступаючи 20 грудня 2011 року перед учасниками XX засідання Ради глав держав-учасниць СНД у Москві, Президент України Віктор Янукович підкреслив, що наша держава готова до активної співпраці в рамках Співдружності Незалежних Держав, особливо за складних економічних умов, котрі склалися в усіх державах світу. Офіційний Київ також налаштований обговорити питання синхронної ратифікації Угоди про зону вільної торгівлі, схваленої в рамках СНД 18 жовтня 2011 року. Більше того, український гарант навіть звернувся до свого російського колеги Дмитра Медведева з проханням взяти на себе координацію цього питання.

«Ми маємо намір не просто завершити переговори, ми налаштовані перевести їх у середньострокове русло, щоб частину питань ми могли вирішити зараз, цього року, а потім прийняти ще і якісь стратегічні рішення», – заявив Віктор Янукович, торкаючись питання співробітництва в газовій сфері.

Проте 21 грудня «Газпром» заявив, що альтернативний українській газотранспортній системі проект «Південний потік» розвивається за графіком і введення першої нитки газогону заплановано вже на кінець грудня 2015 року.